

Shri Tuljabhavani Bahuuddeshiya Samajsevi Sanstha, Vetalwadi's

College of Education For Women, Kurduwadi

Tq. Madha, Dist. Solapur 413208

Criteria: 2

Teaching-Learning & Evaluation

2.4 Competency & Skill Development

2.4.5

Sample evidence showing the tasks carried out for each of the selected response

	क्ष्मान स्ट्राह्म आहेत			i ţm			\	ein) (टीम	
neth at 1	a de la companya de la proprieta de la companya de A 1 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3	गपेशित	वतन	Para	ney's m	Services:		POST POR	Total Color	The same of the sa
*	HAPLA HAPLIA (hombicoline to Indention	man Proper	C238-2027	TO STREET	ON THE	1	racuratura.	WE STREET	1.24	Jul
1		(3)	THE PARTY NAMED IN	o streno		andara.	PRINCE	NACCOSONS.	of an including	Garren:
	Actually bely that Comits by bely provided to be comitted by property of the principal control of the comitted by property of the comitted by	(5)	angioget.	24000	100	HT ST	1	Sept represent	STORY STATE	1
CHECK!	the part part	(5)	SERVED TO	C STATE OF THE STA	200	entern.	AND DESCRIPTION OF THE PARTY OF	oninational and	Copied Secretar	6
	second ups sedemones in strict	(5)	TANKE THE	CONTRACTOR		DAINS	No. of the last	STAKETING.		10
•	traction for proportion was one Content	(3)			1	an restmen	No.			D.
1	West dies Langs Writ will were	(3)	CONTROL OF	To serve	100	BUSHNIS	Carri	The state of the s	ALL DESCRIPTION OF	3
*	\$2 years & bearing and and because up	(3)	AUSTRICE	PACTOR S	(0.00 - 2.00)	and a	anguarance.	-	AN ORBITAL DOS	195
200	Manthal Substitute and all	(3)	Automobile 	c. minera	1904	calcounter	Carried Commence	ALIABORIAGO-E	entrapromotests of	Companie.
	to produce a production of the	WHITE SANSTAN	ATTACL SHAPE	a paracos	PER MINIST	440,0000	WINDSHIP WATER	(minimum manus)	A TANAMASSAN	3
*	Sight to the mount with	113)	1		21.		1	200	The second second	
	क्र) ज्याच्य (४) कि विक			Y	lgal	enteren			a sendoscentra	1,4
	 p. 12102. consideration and management are real about the production and an electronic analysis and an electronic analysis and an electronic and an electronic analysis and an	्रो वर्तन		इस प्र	* Water	,			A south against a g	1,0
	भूति क्रिया क्रिय क्रिय क्रिय क्रिया	वर्तन केवा गो		Y	ga	A CONTRACTOR				34
	भूति क्रिया क्रिय क्रिय क्रिय क्रिया	वर्तन केवा गों (१)		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
	the state of the s	वर्तन केवा गों		इस प्र	* Water	,				1,0
	भूति क्रिया क्रिय क्रिय क्रिय क्रिया	वर्तन केवा गों (१)		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
	the time tipe () or transferring the day in the househouse the way as the first tipe brying within they are they they are they (a) that the (a) that the	वर्तन केवा गों ए ए		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
	THE THE WAY OF THE PROPERTY OF	वर्तन केवा गों (१) (१) (१)		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
	the time tipe () or transferring the day in the househouse the way as the first tipe brying within they are they they are they (a) that the (a) that the	वर्तन केवा गों ए ए		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
	you keeken kackensassiin ee, jost Constant as seng keeg senges see angus ee. keen ji verisyong and keen keep (een yezpon jenkuili) and keen keep (een yezpon jenkuili) and keen yezpon ji berishindassiin yega atta as teel keelesiin keeping viilena bering and seng bering and seng and teelesiin keeping viilena (a) (elika like	वर्तन केवा गों (१) (१) (१)		इस प्र	* Water	,		Residence of the second		1,0
Stranday Stranday Stranday Stranday Stranday Stranday	and the control of the second of the control of the	वर्तन केवा गों (?) (?) (?) (?) (?)	Hann:			A CONTROL OF THE PARTY OF THE P				

त कोशल्य स्ट्रा डर्सन् । पतनी । अध्यापन/पुनर-अध्याप भगः निजानि धयताः पती	वदकः :- अस्तिशे ल वप	पदकः । -
शिशक कृती	विद्याशी कृती	उपकोशलो
		and the state of t
गुलांनी पूजक तृत्या साम गरने हेउन	TO MENTAL DESIGNATION OF THE PROPERTY OF THE PARTY OF THE	अवस्थान
हरियाम कार्ये उत्हरण जाना सी भी अपि अमुस्यो स्वीकर	of property Co.	
भी बाहा उर्वाहर्त ज्याता प्राप्त रूप	निवार हमो	<u> स्वामाश्र</u>
स्वर्ग भारता छालाने उद्दिरल असानता	ens en place forest o topics the service of the service	The state of the s
सारी ते करने हो ते आशा महामारी करने हो ते आशा		CONTRACTOR TO SECURITION OF THE PROPERTY OF TH
प्रवासी करती . का होश्यावस्था विशेष	man or manis three greatest alterior (Management Co.)	control and attraction to the control of the contro
द्वीरालेला कार्र	1	The state of the s
दुर्गावेन पार्यनात है।। तहा विर्वहा	नावल ठरता	0120131
तस्त्रेरी अती पारते कारी नेठा वस्त्रेरी अती आपक पुरादापाड़ अकत नारी जुरो जी सारवारा तार		गारता उदान
वस्त्रेसी काली साम्य परमाता पाई		AND THE PROPERTY OF THE PROPER
काकत नाही. यहां ही शहलाया तार		AND DESCRIPTION OF THE PROPERTY OF THE PROPERT
प्रकरामधून तम्ही प्रतारा करीत भारत		and the control of th
ह्यांखा यानारी करालेली व्यक्ती		A CONTRACTOR AND A CONT
अपन्नीं आदि का देशका नागादी करावृत्ती हास्ती क्रिक्रानं तेत्री त्यारा कराव आदि		The state of the s
31 1501 d. gra 3 11091 6 3118 12 91 0116	6	The state of the s
जिल्लान कर न्यानाम प्रमाना कार्यनाम	211	The state of the s
व्यावांसा विसार बरावा लावाना		Access of the second
यान के ज्यापेड़ी जाकलका हो। है है है।) शवण करत	ो आर्थेल्य
क्याभीम रयनेस्टर्भ मिनना कारान.		जाकी व
मध्यादी तज्य अभीततालात्मा संदर्भति	ां सी	
ज्याका वापलान हायोल तर नी शानिमान	3118	
the designation in the latter of the	211111	
उपिता वापलान गरील वर की कियर आ	9	
TELL LIGHTS!	Marie La Stranger	Name and Address of the Owner, which we have the owner, where the owner, which is the owner, where the owner, which is the owner, which
हा हाइन पहिक्राच्या दक्कीने गरहनारम	उगही जावन कर	नी सीर्व्यारी
तर्वा हाम्ड त्यामनला तर भावितीय	2121	4245
216 61 610 3 6410000 116 0600000		The state of the s
वाकीच रामाला.		हिर्दा हो हो नी
SENYOL PUND BURL MULE CASIN OF	The second second	- जिस्मा
ट्राइडाचा क्षाकाम जरणार आहोत.	गठास्य विरोक्तव	करते वापके लेखन
शिस्क अनीचे विषय है सीपिक क	वाशास्त्र विस्तवान	The second secon
्विहिनात.		1 N 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

商	श्चापकाचायांचे गांव सदा का कि ठा नि बय:- त्रिहारन् इयागः- ' र व	ोत्क ो भ) रमा	ਧ • /*	14	डे देनांक Yur	हज != .1	ξi η.		1		पाठ में. पि/रीट	
		4) (4	H (C	-1		interest.	1 3	TV	-	4	Adim	-
1		CALMEST.	4		Mark I	1		- A	-	er service		-
1	seem that gag (reports seconding to contour)	anana -	(9)		-	للتابعت	andal	Loc	7	arane Lu	A)	-
Li	the des the (Cours accounted to contour)	currence .	(0)	in the	usi- es	A CONTRACTOR	NUMBER OF	TA .	7	G NA Z	1	-
13	Profes agreet et a Common mark & Change in Conce	Landin	(9)	en en	-	-	1	1	-	v. D.	C.	-
1	Mar (1 paral)	and the	(1)	-	20212162	20000	The same	1	1		3	State
1	People grant (Roberson & the harry)		(0)	-	-	-	Line Carrie	Ar	-	200	3	No.
	AFR (SWA)	and the same	(1)	NAME OF THE OWNER.	-	US AND	CHISTIA.	N	4.40000		L	Salar Salar
بنياني	(the state that section (got being to the shoulden)	CAMERY	(1)	2012	State of States	Selection of	TELESCO.	1			111	-
Share	Canada (200 p) 100)	ChCSC CO.	(1)	100	312 124	-	132000		7		1	C CONTRACTOR
**	were be eur tremit	10.25622/4/15	description of	-	1	and the same of	35-4	- Sharan	T	-	3	2000
	(forth dight fine michiga with sing in forth) where were)	- 1	(4)	1			V2	3	13	1 1	3474	1
and an other	(4) 44 14 .	THE PARTY OF	Contract of	interest	0	- CONTRACT	adata tata	2000000	20000	ALC: COLOR	14	a de la constitución de la const
TOTAL Y		क) एक	दती।	(Pro	cess)	The Late of	excite the		DE COMP		Water
Service .	E W. L. W. Carrier M. W. Carrier and C. Carrier and	evino ha	ON AUTO	9	1 3	-	3	8	4	-	(Abel	1. 11.
1	(A) ASSESS & PARTY (Thomas)		(1)	- OFFI	Tona Contract			No.		2.3	11	100
-	ALL (1996)	THE REAL PROPERTY.	(1)	-	- water		V	entra entra	mentur	100	13	1
	Le 31/4 1) the work light	LTOKEN SEE	(3)	Trening	-	1	atreas of		nanutro e	5 31	11226	2
			1)	A CONTRACTOR	Sussets	-	1	1		100	4	100
maar.	And Stony I have been		1)		-	1	1	1		1	1 8/2	United in
-	1 Section 1981 Amount on Country working		1)	OF STREET		1	1	at "	40.00	· Profes	A 500 A 12 SE	Visit.
mind	(8) (64 to -	-	1	DESCRIPTION		-	*	-	THE REAL PROPERTY.	1	1,755.0	1
screbnoe	क) मंकिए। - (१		l	0000000	.01	1		DO DO DE LA COLONIA DE LA COLO	mark men	1	6	4 4 4
-	The second secon	1	1	या या	भा) - २	7 ;	1	.	4	1 4	er	मुल
-	A 64 program of Chance	10			-	I		-	1	1	1	TANK.
300	A See gibrages in Tamina	1 (4)			A OTHER DESIGNATION	1		1		-10.30	KERT L	money en
-	A SELA MALL PROPERTY CHANGE WITH THE	(1)	-	-	N. O. W. S. S.	_			-	480	1623 1	A. F
45.	of the towns how Dundays	(1)	17	4	THE PERSON	-	-	1	,	-	E-11	5 1
उत्तर ।	THE FIRST COM A PROMOT OF MANY PARTY WAS STORY OF	(1)	-		er totalen		-	-		1974	48	-01
446.4	PH Etimocal Objection	(1)	10	-	-	-	-	-		77.4700000	T 27 1 40	
हरका ह	Mark ative Ountries	(9)	+	-		Windson, or other Designation of the London	1	-		130	100	
देशनाची	Said total by conserve consent to (positio to swept princing	(9)	1-	+	-		-	-	-			_
NO COL	274 Channes paperwas	(9)	1	-	-	-		-	-		XT.	
	(a) Lån la -	-	-			-		-	1	-	To 1	
******	्या हो हिंदी । अ आणि व स्था	गुणांची व	रिरीज	ФM7	त्यात्र	100	ी गुण व — ह	जा क	रावेत	2	1	-
	The second secon				170.000	-1	1					

सूक्ष्म अध्यापनाचे पाठ टा	चण / नियोजन	
पाठ क्रोशस्य : ५३म क्रों-अविसारने अध्यापन/पुनर-अध्यापन विषय :=जिन्नान क्ष्यता :- स्नानवी ध	त शहरापत्र पाठ में. टक्ट्र-पेट्रीयताना उपगट	2 वि. 28/3/2: जा:- पेजीरचना
विश्वम गृती	विद्यार्थी कृती	प्रपक्तीश ल्ये
मिन्। प्रहृणेश जार	पे अधि उस्लं सामितार न्यूना ह्याल त सुरासिक प्रासाम्बर्गम् संस्कृ	TO THE PROPERTY OF THE PROPERT
अ पेग्री सा ओरा ठोजी लावला ए	21a12 F5 1665	विष्याजी न्दुसंगान
अनेकींची पागुरूयाने क्रोनने कोन पुमुख पकार आहेतर	1)प्रावि नेशी अवनस्त्रती नेशी	uniterativa and triplation installing was experienced as also at the control of t
मोनोनी आकार कोनडीनने अस्तात	इरोलाकार देशकार स्काकार अंडाकृती	
ड) प्रेनींग्रहित निविदा शंगडे छोणती कारितः?	क्राभानकार नभाक्ष्मभा गाड्योकाल्ड्या कंड्रीकाल्डिया भाषाक्रिका	शेष्टा तेहन
हा पेकीमा निक्तित साहार हवामुले पारत होतो ?	पेचीगिमानिका	णस्य ५४५
र्भु पेन्सीन्से ब्लावित सहत्वान्स हां हाक	केंद्रक	ताहत पुत्रन
कोणने ? हो पेक्सीच्या शस्त्रा कोलत्या आहेत्? हो पेक्सीचे अनिष्ठेंद्र कालाला उट्टरले	ह्ला, शन्त, पार्जी तरुकाणिका	<u>ग्रंबलाप दश्</u>
जाने हैं को हिस्सिकारी, प्रजीमहरी की गर्ने कार्य करते.	पेक्रीतील वाडाइ पदार्थी वाहेर राउ	निर्मिश्च 📉
दिनांक :- 19/4/२०2 <u>3</u>	मार्गवशकांची	(Keple

8

पाठ - टाचण (Lesson Planning)

क्षेत्रं नांव: सित कुर्वित्म विद्यामं पिर लिक्नेल इयत्ता व तुकडी: - 8 ती अने विद्यामं पिर लिक्नेल इयत्ता व तुकडी: - 8 ती अने विद्यामं पटक: - शाराविद्युन उपघटक: - शाराविद्युन चे न्युणिन्य परिणामं वाल क्रमांक: -विद्यान विनांक: -15/7/23 तासिकेची वेळ: -12.20 विशिष्ट अध्यापन पध्दती: - पारपार के सह्यापन पद्दती: - पारपार के सहयापन पद्दती: - पारपार के साय के स्वापन पद्दती: - पारपार के साय के स

भापन माजील नासाला विव्युत्त हां रांचे पुकार कोरडा विव्युत हारे , लेड - अस्ल विव्युत हारे , निकेल - कॅडिमिसम हार व विव्युत परिपय या हारकां श्रास्त केला भारे

सज्जता प्रवर्तन (Set Induction):-

मुलांनो इन्डे लक्ष्म व्या. आमा आपन विज्ञानाया तास पाहनार आहे. इतर वह्या पुरतके कंद उद्धन ठेवा. आपल्या नेजरूया जीवनाम आपन विल्युन उपकरनां या उपयोग जरत असतो काही उपवरनामध्ये विल्युन व युंग्ज या वीन्हींया वापर केला जाता. पुक्रन - कि विल्युन व युंग्ज वीन्हींया उपयोग केलेल यंत्राये उदाहरन न्यांगा. पुक्राल हार्ज हा सहत्त्वाया आहे. या हार्जांया आपन दुम्हाला तुमस्या जीवनामध्ये स्त्रूप होनार आहे.

हेतुकथन (Statement of Aim) :-

भाज भाषण धाराविक्युतचे न्युंबकीय परिवाम या धरकाया अक्यास करवार आहोत.

शैक्षणिक अनुभूती Learning Experience		मूल्यमापन साधने
शिक्षक कृती		Evaluation Tools
Teacher's Activities	विद्यार्थी कृती	
क्षिय प्रतिपावन :-Presentation	Student's Activities	
न भाग विद्यानने		अ) संकलन : Recapitulation
कुश्न - हारा रनवहुत्तस	सवन करता	व्यालील प्रशासी
कुश्न-धारा विद्युतरो स्वाम परिगाम		उत्तर दया.
व्यवशेष्ठरग - प्योग करून	Man And	0 प्योगामुख्ये
2402150 - 94101 5160	अवन करतो.	न्यूं ७३५ १२१
<u> यपवशिकरम</u>		
विश्वविन - शारा विवयनशा	निरिक्सन करतो	-युणकुसूर्योजवर्
	1211111	द्येभग जोल्यास
चुंबकीय परिलाम प्रयोग		काय आढकर
मुक्त वित्युतपवाह चालू	उत्तर देतो.	ळेलार्पशाची उक
		छ द केली असग
झाला असता -युव्वसूरी		काथ होईल
निशा वयलने छा?		3 पुण्यस्वी पुन्हा
	\	रियराको छ। २
ज्यन - वित्युत नुवक	नुविन उर्गो.	ब) उपयोजन :
246213201 - 42101 34001	सवन ज्या.	Application
		रिकाम्या जीना भरा
व्यादर किरवा	100	७ एटमाद्या विदयुन
दिवदर्शन - विद्युतन्युळ प्रयो	ग निरिक्षण करने	वाहक तारेतून
	- 17	जाजारी विस्मुनवार
पुश्न- विस्थुनपुवाह न्युरन	3012 911	नारभावना निर्मान
कुला अस्ता श्राचा		क्रिश्न होवहालाच
चकुला रिकटतान का.		पार्जी वरील
20 (1) (12 (11)		पानिकाकर्रन
The state walk		व्यालील पातजीवर
व्यमाराप - अवा पकार	्र भवन उरतो	<u>श्वालील पातकीवर</u> पड़ने, याचे डाटब
श्वात शापन द्यारा विक	रुनर्गे	
न्युंबकीय परिणाम		छ नारेत्रन , विक्युन-
युवकाय परिवाल		प्वाह जानो नट्हा न्युवाकाय देनेत्र निमीन होने हमन- गृहपाठ मांडन
215211×10		न्युण्डाय देन्त्र
2010	उटतर चेता	गृहपाठ । साइले
मुल्यसापन - श्रिक्ट	13cac 911	Assignment
मुल्यमापनातील पुरुन		क्रिकार व
मुख्यवात्पवात्ताः		विक्युत हा शन्दी
		विन्यमा , छाथ,
-विचारतान.		अपमुल्लग मान्य
《大学》,"我们是一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个一个		Tarizonaly dole
		931

	• फलक	लेखन •			
विषय:- शिर्षक:-					
Della .	0		इयत्ता :	-	
ण धारा विक्युनचे चुंव	डीरी	U न्यूवड	4221 -ig	010 110	
परिनाम		निल्यावर		ण ५ श्रूचा	जीवड
ा विव्युत-युं वक		(D) U121101	-युविश्स	सी दिव	T agni
७ (वसुरा दुष्क		अस्ता	ाथा कल	09 30	नी
		3(1(11)	-युवक्सू ांची कक युवकसूची	निशा	acod
		01 0	(1) 2111	-	^ -
		9011 7	हैन विशे	T - gua	र्यु-थाया
देनांक :-		745	300 1481	1 रिश्र	ावने
\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\				Bhon	901
		12 Al (1944)		अने जाने - मार्गेदर्शकांच	रिवाक्षरी
१) पाठनियोजन	उत्कृष्ठ	चांगला	समाधान कारक	ठीक 🤇	बरा
२) सञ्जता प्रवर्तन			5-45		40
न्र राजसा प्रयतन					1/000
३) हेतुकथन			T A (FILE)		
४) विषयाची तयारी					Many:
५) विषय प्रतिपादन				1.4	
(प्रश्न,स्पष्टीकरण,उदाहरणे					
दाखले,शै.साधनांचा वापर					
कथन, चेतक बदल, प्रबलन					
दिग्दर्शन, वाचन, समारोप, इतर कौशल्ये			7.		
६) मुल्यमापन साधने					
संकलन, उपयोजन,गृहपाठ					
		1			
9) विद्यार्थी सहभाग					
८) फलक लेखन		N. Sarah I. Sarah	1		
3) नियोजन बध्द कार्यवाही				0	
		1			
अध्यापन आकृतिबंध व अध्ययन अनुभव	वापर				
११) पाठाचा एकूण प्रभाव व विशेष सूचना					
र र र र र पाप प । पश्च सूचना		1	पाठ न्यांन	ला आ	
			the second secon		AND DESCRIPTION OF THE PERSON
गांक :- 15 /7 /23					

अव्ययीभाव समास

ज्या समासात पहिला शब्द मुख्य असतो व त्या तयार झालेल्या सामासिक शब्दांचा उपयोग क्रियाविशेषणासारखा केला जातो त्यास 'अव्ययीभाव समास' असे म्हणतात. अव्ययीभाव समासात आपल्याला खालील भाषेतील उदाहरणे पहावयास मिळतात.

उदा :-

गावोगाव- प्रत्येक गावात गल्लोगल्ली - प्रत्येक गल्लीत दारोदारी - प्रत्येक दारी घरोघरी - प्रत्येक घरी

तत्पुरुष समास

ज्या समासात दुसरे पद महत्वाचे असून समासाचा विग्रह करतांना गाळलेला शब्द, विभक्तीप्रत्यय लिहावा लागतो, त्यास तत्पुरुषसमास असे म्हणतात. थोडक्यात ज्या समासात दूसरा शब्द प्रधान / महत्वाचा असतो त्यास तत्पुरुष समास असे म्हणतात.

उदा.

महामानव – महान असलेला मानव राजपुत्र – राजाचा पुत्र ताँडपाठ – ताँडाने पाठ गायरान – गाईसाठी रान वनभौजन – वनातील भोजन

तत्पुरुष समासाचे प्रकार [

BY: - CHAITANYA KAMBLE

समास : -

दोन किंवा अनेक पदे (शब्द) एकत्र येऊन त्यांचे एक स्वतंत्र पद बनणे याला समास असे म्हणतात. ही पदे विशिष्ट रीतीने - काही नियमांप्रमाणे - एकत्र जोडली जाऊन एक जोडशब्द तयार होतो.

उदा:-

वडापाव – वडाघालून तयार केलेला पाव. पोळपाट – पोळी करण्यासाठी लागणारे पाट कांदेपोहे – कांदे घालून तयार केलेले पोहे. पंचवटी – पाच वडांचा समूह

समास | PPT slideshare.net

अ) विशेषण पूर्वपद कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दातील पहिले पद विशेषण असते अशा समासला विशेषण पूर्वपद कर्मधारय असे म्हणतात.

महादेव - महान असा देव लघुपट - लहान असा पट रक्तचंदन - रक्तासारखे चंदन

आ) विशेषण उत्तरपद कर्मधारय जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दांतील दुसरे पद विशेषण असते अशा समासाला विशेषण उत्तरपद कर्मधारेय असे म्हणतात.

पुरुषोतम - उत्तम असा पुरुष मुखकमल - मुख हेच कमल वैशांतर - अन्य असा वेश भाषांतर - अन्य अशी भाषा

इ) विशेषण उभयपद कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दातील दोन्ही पदे विशेषण असतात तेव्हा अशा समासला विशेषण उभयपद कर्मधरय असे म्हणतात.

लालभडक - लाल भडक असा

श्यामसंदर - श्याम संदर असा

काळाभीर - काळा भीर असा

पांढराशुभ – पांढरा शुभ असा हिरवागार – हिरवागार असा

कृष्णधवल - कृष्ण धवल असा इ) उपमान पूर्वपद कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारेय सामासिक शब्दांत पहिले पद उपमान असते म्हणजे त्या सामासिक शब्दांतील पूर्वपदापेक्षा उत्तरपदाला जास्त महत्व दिलेले असते. उत्तरपदाचे विशेषणासारखे काम करते त्याला **उपमान पूर्वपद कर्मधारय समास** असे म्हणतात.

वजदेह - वजासारखे देह चंद्रम्ख - चंद्रासारखे मख राधेश्याम - राधेसारखाँ शाम कमलनयन-कमळासारखे नयन

3) उपमान उत्तरपद कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दांत दुसरे पद उपमानअसते म्हणजे त्या सामासिक शब्दांतील उत्तरपदपेक्षा पूर्वपदाला जास्त महत्व दिलेले असते व त्या शब्दांत उत्तरपद हे पूर्वपदाचे विशेषणासारखे काम करते त्याला उपमान उत्तरपद कर्मधारय समास असे म्हणतात.

उदा.

मुखचंद्र - चंद्रासारखे मुख नरसिंह - सिंहासारखा नर चरणकमल - कमलासारखे चरण इदयसागर - सागरासारखे इदय 5) अव्यय पूर्वपद कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दांत पहिले पद अव्यय असेन त्याचा उपयोग विशेषणासारखा केला जातो अशा समासाला **अव्यय पूर्ववाद कर्मधारय** असे म्हणतात. उदा

उदाः सुयोग – सु (चांगला) असा योग सुपुत्र – सु (चांगला) असा पुत्र सुगध – सु (चांगला) असा गांध सुनयन – सु (चांगला) असा डोळे कुयोग – कु (वाईट) असा योग कुपुत्र – कु (वाईट) असा पुत्र

ए) रूपक कर्मधारय

जेव्हा कर्मधारय सामासिक शब्दांतील दोन्ही पदे एकरूप असतात. तेव्हा अशा समसाला रूपक कर्मधारय समास असे म्हणतात.

उदा.

विधाधन – विधा हेच धन यशोधन – यश हेच धन तपोबल – ताप हेच बल काव्यांमृत – काव्य हेच अमृत जांनामृत – जान हेच अमृत

द्वंद्व समास

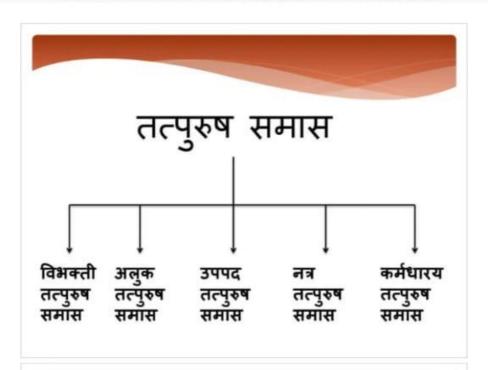

तत्पुरुष समासाचे प्रकार

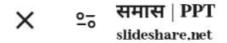
• विभक्ती तत्पुरुष ज्या तत्पुरुष समासात कोणत्या तरी विभक्तीचा अर्थ व्यक्त करणाऱ्या शब्दयोगी अव्ययाचा लोप करून दोन्ही पद जोड़ली जातात त्यास विभक्ती तत्पुरुष समास असे म्हणतात. वरील उदाहरणांत वेगवेगळ्या सामासिक शब्दांचा विग्रह केला असँता त्याला वेगवेगळ्या विभक्त्या लागलेल्या दिसतात.

उदा :-

- 1)कृष्णाश्रित कृष्णाला आश्रित व्दितीया देशगत, प्रयत्नसाध्य 2)तोडापाठ तोडाने पाठ तृतीया गुणदोष, बुद्धिजड, भक्तिवश, द्यार्द्व, ईश्वरनिर्मित 3)क्रीडांगण क्रीडेसाठी अंगण चतुर्थी गायरान, पोळपाट, वाटखर्च, पूजाद्रव्य, बाइलवेडा 4)ऋणमुक्त ऋणातून मुक्त पंचमी सेवानिवृत, गर्भश्रीमंत, जातिभष्ट, चोरभय, जन्मखोड 5)राजपुत्र राजाचा पुत्र षष्ठी देवपुजा, राजवाडा, घोडदौड, धर्मवेड, आंबराई 6)घरजावई घरातील जावई सप्तमी स्वर्गवास, वनभोजन, पोटशूळ, कूपमंडूक, घरधंदा

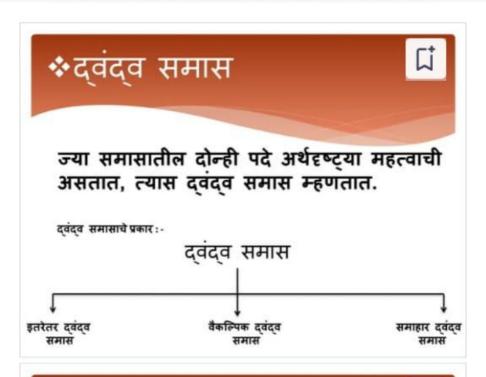

द्वंद्व समासाचे प्रकार

इतरेतर द्वंद्व समासः

या सामासिक शब्दाचा विग्रह करताना "आणि, व" या समुच्चय बोधक उभयान्वयी अव्ययाचा वापर करावा लेगतो.

बहिणभाऊ	बहिण व भाऊ
विटीदांड्	विटी आणि दांड्
स्त्रीपुरुषे	स्त्री आणि पुरुष
भीमार्जुन	भीम आणि अर्जुन
ने-आर्न	ने आणि आन
पश्पक्षी	पश आणि पक्षी
रामेलक्ष्मण	राम आणि लक्ष्मण
आईवडील	आई आणि वडील
क्षणाजेन	कृष्ण आणि अर्जुन
अहिनकल	अहि आणि नकुल
दक्षिणींतर	दक्षिण आणि उत्तर

• नत्र तत्पुरुष समास ज्या तत्पुरुष सामासातील प्रथम पद हे नकारार्थी असते त्यास नत्र तत्पुरुष असे म्हणतात. म्हणजेच ज्या समासातील पहिले पद हे अभाव किंवा निषेध दर्शवतात त्यांना नत्र तत्पुरुष समास असे म्हणतात. उदा. (अ, अन्, न, ना, बे, नि, गैर इ.)

उदा : -

अयोग्य - योग्य नसलेला अज्ञान - ज्ञान नसलेला अहिंसा - हिंसा नसलेला निरोगी - रोग नसलेला निर्दोष - दोषी नसलेला

कर्मधारय तत्पुरुष समास ज्या तत्पुरुष समासातील दोन्ही पदे प्रथमा विभक्तीत असतात व त्या दोन्ही पदांचा संबंध विशेषण व विशेष्य या प्रकारचा असतो त्यालाच कर्मधारेय तत्पुरुष समास म्हणतात.

उदा.

नील कमल-नील असे कमल रक्तचंदन - रक्तासारखे चंदन पुरुषोतम - उतम असा पुरुष महादेव - महान असा देव पीतांबर - पीत असे अंब ज्याचेपीत (पिवळे,अंबरवस्त्र) मेघशाम - मेघासारखा काळा चरणकमळ - चरण हेच कमळ खडीसाखर - खडयसारखी साखर तपोबळ - तप हेच बळ कर्मधारण्य समासाचे पुढील 7 उपप्रकर पडतात.

• अलुक तत्पुरुष ज्या विभक्ती तत्पुरुष समासात पहिला पदाच्या विभक्ती प्रत्ययाचा लोप होत नाही त्यास अलुक तत्पुरुष समास म्हणतात. अलुक म्हणजे लोप न पावणारा म्हणजे ज्या विभक्ती तत्पुरुष सामासिक शब्दांच्या पहिल्या पदाचा लोप होत नाही त्यास अलुक तत्पुरुष समास असे म्हणतात.

उदाः -

तोंडी लावणे पाठी घालणे अग्रेसर कर्तरीप्रयोग कर्मणी प्रयोग

• उपपद तत्पुरुष ज्या तत्पुरुष समासात दुसरे पद महत्वाचे असून व ते दुसरे पद हे धातुसाधीत/ कृदंत म्हणून त्या शब्दांत येते तसेच त्याचा वाक्यात स्वतंत्रपण उपयोग करता येत नाही अशा समासास उपपद तत्पुरुष/कृदंत तत्पुरुष असे म्हणतात.

उदा : -

- 1) ग्रंथकार ग्रंथ करणारा
- 2)शेतकरी शेती करणारा
- 3)लाचखाऊ लाच खाणारा
- 4)**सुखद** सुख देणारा 5)**जलद** जल देणारा

iii) पूर्ण भविष्यकाळ :- जेव्हा

एखादी क्रिया ही भविष्यकाळातील अस्न ती पूर्ण झाल्याची जाणीव झालेली असते तेव्हा त्याला 'पूर्ण भविष्यकाळ' असे म्हणतात.

पूर्ण भलिष्यकाळ बावया –

- मी आंबा खाल्ला असेल.
- भी गावाला गेलो असेल.
- पूर्वाने अभ्यास केला असेल.
- दिप्तीने गाणे गायले असेल.

w शैर्ती मिलिस्थकाल / चालू पूर्व

भविष्यात नेहमी घडणारी असेल, तर त्याला 'रीती/ चालू पूर्ण भविष्यकाळ' असे म्हणतात.

भा भाभागातः । तस्य पूर्ण भागाकातः सालस्यः-

- मी रोज व्यायाम करत जाईल.
- पूर्वी रोज अभ्यास करत जाईल.
- सुनील नियमित शाळेत जाईल.

भविष्यकाळाचे ४ उपप्रकार घडतात :-

i) साधा भलिष्यकाळ जेव्हा एखादी क्रिया पुढे घडणार असेल असा बोध होतो अशा वेळी 'साधा भविष्यकाळ' असतो.

साधा भविष्यकाळ वानयः

- उधा पाऊस पडेल.
- उधा परीक्षा संपेल.
- मी सिनेमाला जाईल.

एखादी क्रिया ही भविष्यकाळामध्ये चालू असेल किंवा पूर्ण झाली नसेल तेव्हा त्याला 'अपूर्ण भविष्यकाळ' असे म्हणतात.

^{म्बाल्} गोमिन्यकाल लाल्य :-

- ती सायकल चालवत होती.मी आंबा खात असेल.
- मी गांवाला जात असेल. पूर्वी अभ्यास करत असेल. दिप्ती गाणे गांत असेल.

3. भविष्यकाळ:-

क्रियापदाच्या रूपावरुन जेव्हा एखादी क्रिया ही पुढे घडणार आहे, याची जाणीव होते, तेव्हा त्या काळाला 'भविष्यकाळ' असे म्हणतात.

भविष्यकाळ वाक्स

- मी सिनेमाला जाईल.
- मी शिक्षक बनेल.
- मी तुझ्याकडे येईन.

एखादी क्रिया

मागील काळात पूर्ण झालेली असते किंवा ती क्रिया पूर्णपणे संपलेली असते, असा जेव्हा अंदाज येतो तेव्हा त्याला 'पूर्ण भूतकाळ' असे म्हणतात.

्राणे भेतन्त्राळ गावय :--

- सिदधीने गाणे गाईले होते.
- मी अभ्यास केला होता.
- त्यांनी पेपर लिहिला होता.
- राम वनात गेला होता.

भूतकाळात एखादी क्रिया सातत्याने घडत आलेली असून ती क्रिया पूर्ण देखील झालेली असते. अशा काळाला 'चालू-पूर्ण भूतकाळ' किंवा 'रीती भूतकाळ' असे म्हणतात.

- मी रोज व्यायाम करीत होतो/असे. ती दररोज मंदिरात जात होती/असे.
- प्रसाद नियमित शाळेत जात होता/असे.

भूतकाळचे ४ उपप्रकार घडतात :-

ही अगोदर घडून गेलेली असते व त्या संदर्भात जेव्हा बोलले जाते तेव्हा त्या काळास 'साधा भूतकाळ' असे म्हणतात.

साधा भूतकाल बाक्य :-

- रामने अभ्यास केला
- मी पुस्तक वाचले.
- सिताने नाटक पहिले.

मा अध्यक्षिताचा भागदगरण :-

एखादी क्रिया मागील काळात चालू होती किंवा घडत होती म्हणजेच त्यावेळेस ती क्रिया अपूर्ण होती तेव्हा क्रियेच्या त्या अवस्थेला 'अपूर्ण भूतकाळ/चालू भूतकाळ' असे म्हणतात.

<u> जन्म मान्य मानस्थाल भाषायाः</u>

- मी आंबा खात होतो.
- दीपक गाणे गात होता.
- ती सायकल चालवत होती.

2. गूतकाळ:-

जेव्हा क्रियापदाच्या रूपावरून क्रिया पूर्वी घडून गेलेली असते. असा बोध होतो तेव्हा त्या काळाला 'भूतकाळ' असे म्हणतात.

भूतकाल वाक्ना =

- े राम शाळेत गेला.
- मी अभ्यास केला.
- तिने जेवण केले.

ही वर्तमानकाळातील असून ती नुकतीच पूर्ण झालेली असेल तेव्हा त्याला 'पूर्ण वर्तमानकाळ' असे म्हणतात.

पूर्ण वर्तमानकातः वाक्या =

- मी आंबा खाल्ला आहे.
- आम्ही पेपर सोडविला आहे.
- विधार्थ्यांनी अभ्यास केला आहे.

) रीती बर्वभानकाल / यालू पूर्व

गानएभारकः वर्तमानकाळात एखादी क्रिया सतत घडत असल्याची रीत दाखविली तर त्याला 'रीती वर्तमानकाळ' असे म्हणतात.

- मी रोज फिरायला जातो. प्रदीप रोज व्यायाम करतो.
- कृष्णा दररोज अभ्यास करतो.

वर्तमानकाळाचे ४ उपप्रकार घडतात :-

जेव्हा क्रिया ही वर्तमानकाळात घडते तेव्हा त्याला 'साधा वर्तमानकाळ' असे म्हणतात.

साधा वर्तमान काल बाबच

- मी आंबा खातो.
- कृष्णा क्रिकेट खेळतो.
- प्रिया चहा पिते.

े जेव्हा एखादी क्रिया वर्तमान काळात असून ती अपूर्ण किंवा चालू असे तेव्हा त्या वर्तमान काळाला 'अपूर्ण किंवा चालू वर्तमानकाळ' म्हणतात.

- आनंद पत्र लिहीत आहे. पूजा अभ्यास करीत आहे. आम्ही जेवण करीत आहोत.

१. वर्तमान काळ :-

क्रियापदाच्या रूपावरून क्रिया आता घडते आहे असे जेव्हा समजते तेव्हा तो काळ 'वर्तमानकाळ' असतो.

वर्तमान काल वानग

- मी आंबा खातो.
- ं मी क्रिकेट खेळतो.
- ं ती गाणे गाते.
- आम्ही अभ्यास करतो.

वाक्यात दिलेल्या क्रियापदावरून जसा क्रियेचा बोध होतो, तसेच ती क्रिया कोणत्या वेळी घडत आहे याचाही बोध होतो त्याला 'काळ' असे म्हणतात.

काळाचे प्रमुख 3 प्रकार पडतात :-

- 1. वर्तमान काळ
- 2. भूतकाळ
- 3. भविष्यकाळ

अन्नग्रहण आणि पोषण

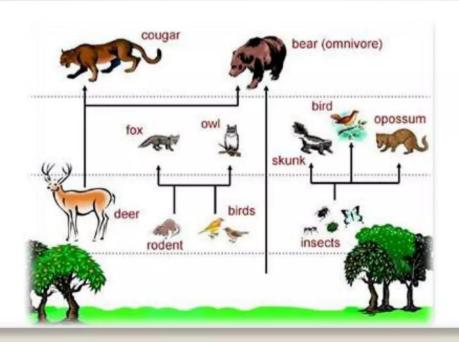

सर्व सजीवांना वाढीसाठी, झीज भरून काढण्यासाठी आणि जीवनक्रियांना लागणारी ऊर्जा मिळविण्यासाठी अन्नाची गरज असते.

बहुतेक सर्व वनस्पती स्वतःचे अन्न स्वतः तयार करतात, त्यांना स्वयंपोषी म्हणतात.

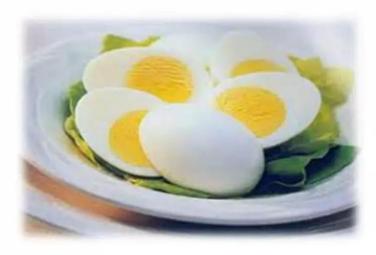
सर्व प्राणी आणि अमरवेल, बांडगूळ यांसारख्या वनस्पती अन्नासाठी इतर सजीवांवर अवलंबून असतात, त्यांना परपोषी म्हणतात.

आपण दररोज पोळी, भाजी, भाकरी, भात, वरण, डाळ, आमटी, उसळी, पालेभाज्या, फळे, कोशिंबी र, तूप, दूध, मांस, अंडी, मासे यांपैकी काही पदार्थ आहार म्हणून घेतो.

या पदार्थांमधे जे घटक असतात त्यांना विशिष्ट नावे आहेत. उदा. पोळी, भाकरी, भात यासारख्या पिठूळ पदार्थांना पिष्टमय पदार्थ म्हणतात, त्यांच्यात कर्बोदकांचे प्रमाण जास्त असते.

© Jnana Prabodhini Educational Resource Centre

डाळी, उसळी, मांस, मासे,अं डी यांत प्रथिने असतात.

फळे, काकडी, गाजर, पालेभाज्या यांसारख्या पदार्थातून क्षार व जीवनसत्वे मिळतात. तेल, तूप यांमधून स्निग्धपदार्थ मिळतात.

पिण्याचे पाणी, अन्नपदार्थांमधील पाणी, सरबते,फळांचे रस यांतून पाणी मिळते.

हे सर्व घटक पोषणासाठी आवश्यक असतात. या सर्व घटकांचा योग्य प्रमाणात समावेश असणा-या आहाराला समतोल आहार म्हणतात. पिष्टमय पदार्थ, प्रथिने व स्निग्ध पदार्थांपासून ऊर्जा मिळते. जीवनसत्वांमुळे जीवनक्रिया सुरळीत सुरु राहतात. क्षारांमधील मूलद्रव्यांचा विकरांची क्रिया घडवून आणण्यासाठी उपयोग होतो.

पोषणासाठी अन्न सजीवांनी शरीरात घेणे याला अन्नग्रहण म्हणतात. वेगवेगळे सजीव वेगवेगळ्या पद्धतींनी अन्न ग्रहण करतात.

उदा. बहुपेशीय प्राणी तोंडाने अन्न ग्रहण करतात. मधमाशी, डास यांसारखे कीटक तोंडाऐवजी सोंडे सारख्या लांब अवयवाच्या मदतीने अन्नग्रहण करतात.

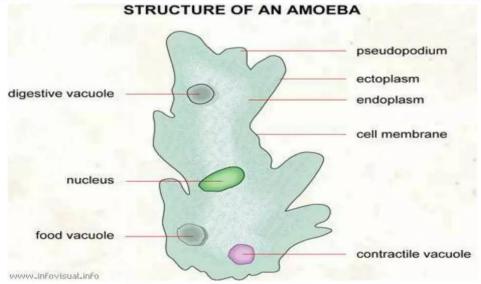

अमिबा सारख्या एकपेशीय प्राण्याला तोंड,हात,पाय असे अवयव नसतात. तो एकपेशीय असतो, शरीराच्या म्हणजे पेशीच्या कोणत्याही पृष्ठ भागातून तो अन्न घेऊ शकतो.

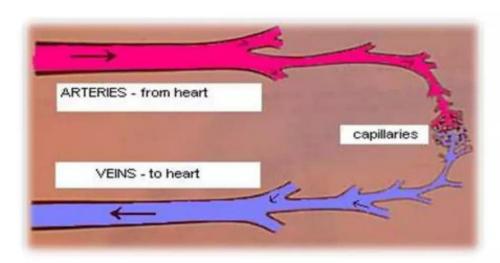
अन्न कणाला सर्व बाजूंनी वेढून तो कण अमिबा पेशीत सामावून घेतो त्यावर विकरांची क्रिया घेऊन तेथेच पचन होते, उरलेला भाग तेथेच सोडून छद्मपादांच्या मदतीने अमिबा पुढे सरकतो.

मोठ्या सजीवांमध्ये तोंडाने अन्नग्रहण केल्यावर तेथून अन्न अन्ननिकेमध्ये, तेथून पचन संस्थेतील इतर अवयवांमधून पुढे सरकते. त्यावेळी अन्नावर विकरांची क्रिया होते व अन्नाचे पचन होते. पचन म्हणजे विघटन झालेल्या अन्नाचे रासायनिक पदार्थांत रूपांतर होते. ते रक्तात शोषले जाते, रक्तामार्फत शरीराच्या सर्व भागांपर्यंत जाते.

शरीराच्या वाढीसाठी, झीज भरून काढण्यासाठी, जीवनक्रियांसाठी अन्नाचा उपयोग होतो.

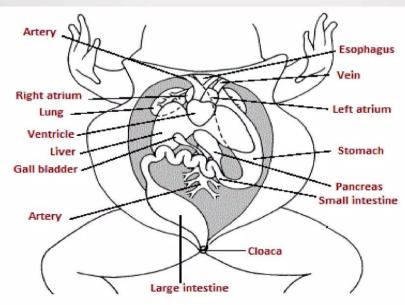
अन्न शरीराचा भाग बनते याला सात्मीकरण म्हणतात.

बेडकाची जीभ तोंडामधे पुढे जोडलेली व मागे चिकटलेली असते.

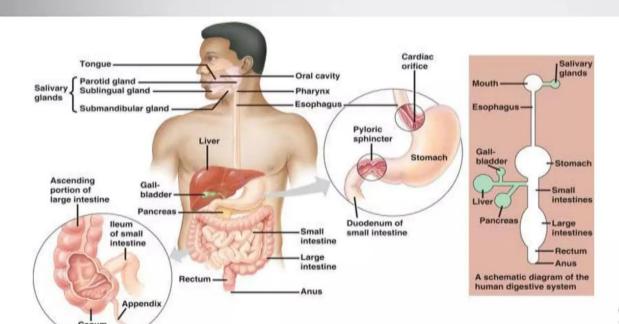
बेडकाला त्याचे भक्ष्य म्हणजे कीटक दिसले की बेडूक तोंड उघडून आपली जीभ किटकाच्या दिशेने फेकतो आणि किटकाला तोंडामध्ये ओढून घेतो.

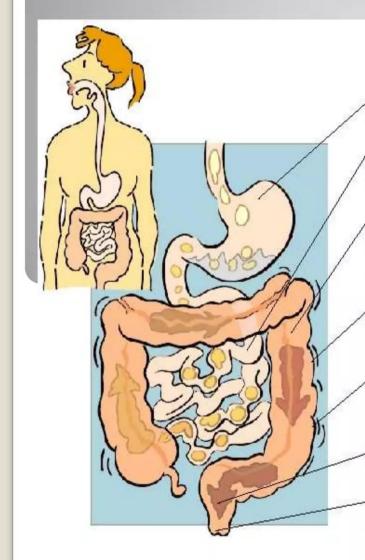
तेथून कीटक अन्ननिलेकतून पोटात जातो, तेथे पचन आणि सात्मीकरणाची क्रिया होते.

मानवी शरीरात पचनाचे पुढीलप्रमाणे टप्पे आहेत.

अन्न पचनाची सुरुवात तोंडापासून होते. अन्न तोंडातून शरीरात घेतले जाते, तथे दातांनी बारीक चावले जाते, त्यावेळी अन्नात लाळ मिसळते आणि अन्नाचा मऊसर गोळा तयार होतो, या वेळी लाळेतील विकार अन्नावर क्रिया करतात. पिष्टमय पदार्थांच्या विघटनास सुरुवात होते.

The stomach breaks down food into a liquid mixture.

The small intestine absorbs nutrients from the liquid mixture. What remains is liquid waste.

The large intestine (colon) absorbs water from the liquid waste, converting it into solid waste (stool).

Nerves throughout your digestive tract tell your muscles how fast to contract.

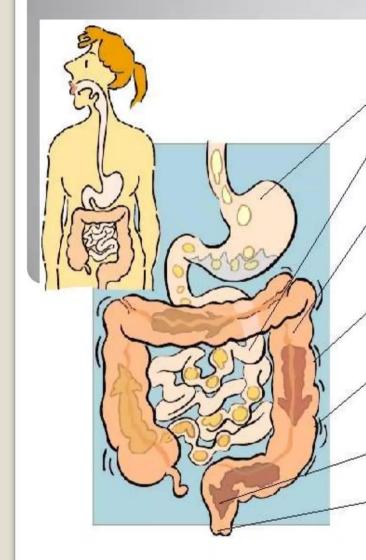
Muscles in the intestines contract to move food and waste through the digestive tract.

The rectum stores stool until a bowel movement occurs.

The anus is the opening where stool leaves the body.

अन्नाचा घास तोंडातून अन्न नलिकेत व तेथून जठरात जातो.

जठरात अन्नावर जाठर रसाची क्रिया होते व अन्नातील प्रथिने, पिष्टमय पदार्थ यांचे विघटन होते, अन्न आम्लधर्मी होते. जठरातून अन्न लहान आतड्यात जाते.

The stomach breaks down food into a liquid mixture.

The small intestine absorbs nutrients from the liquid mixture. What remains is liquid waste.

The large intestine (colon) absorbs water from the liquid waste, converting it into solid waste (stool).

Nerves throughout your digestive tract tell your muscles how fast to contract.

 Muscles in the intestines contract to move food and waste through the digestive tract.

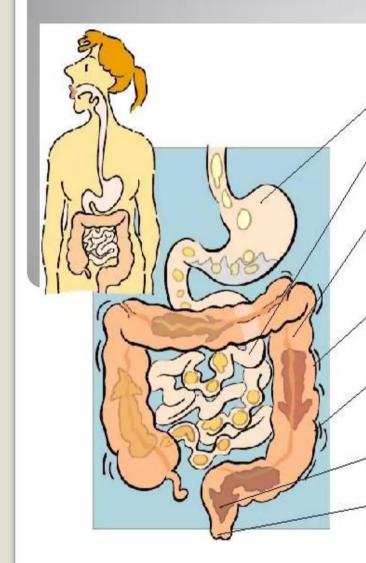
The rectum stores stool until a bowel movement occurs.

The anus is the opening where stool leaves the body.

लहान आतड्यात अन्नात इतर पाचक रसांची क्रिया होते. पित्ताशयात तयार झालेला पित्तरस आम्लधर्मी अन्नाचे उदासिनीकरण करतो, स्निग्ध पदार्थांचे विघटन व पचन करतो.

लहान आतड्यातील आंत्ररसामुळे प्रथिने व मेदाचे विघटन होते तयार झालेले पदार्थ शोषले जातात. स्वादुपिंडात तयार झालेल्या इन्शुलिन मुळे रक्तातील साखरेचे प्रमाण नियंत्रित होते. लहान आतड्यातून अन्न मोठ्या आतड्यात जाते.

© Jnana Prabodhini Educational Resource Centre

The stomach breaks down food into a liquid mixture.

The small intestine absorbs nutrients from the liquid mixture. What remains is liquid waste.

The large intestine (colon) absorbs water from the liquid waste, converting it into solid waste (stool).

Nerves throughout your digestive tract tell your muscles how fast to contract.

 Muscles in the intestines contract to move food and waste through the digestive tract.

The rectum stores stool until a bowel movement occurs.

The anus is the opening where stool leaves the body.

मोठ्या आतड्यात अन्नातील प्रामुख्याने पाण्याचे व क्षारांचे शोषण होते तेथून गुदद्वारा तून अन्न बाहेर टाकले जाते.

मानवी पचन संस्थेत तोंड, अन्न निका, लहान आतडे, मोठे आतडे, गुदद्वार आणि पित्ताशय व स्वादुपिंड या ग्रंथींचा समावेश होतो.